

КАФЕДРА КАМЕРНОГО АНСАМБЛЮ

ІСТОРІЯ КАМЕРНОГО АНСАМБЛЮ

Освітній ступінь «Магістр»

Курс	1
Семестр	1,2

Спеціальність 025 «Музичне мистецтво»

Освітньо-професійна програма «Музичне мистецтво»

Статус Вибіркова

ECTS	6
Годин	180
Лекції	30
Семінари	30
Самостійна робота	120

Форма контролю Залік

Інформація про викладачів

ПІБ	Середенко Анна Михайлівна, народна артистка України, кандидат мистецтвознавства професор кафедри камерного ансамблю НМАУ ім.П.Чайковського;
Профіль викладача	https://support.orcid.org/0000-0002-1567-8231
e-mail	kka.nmau@gmail.com

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою курсу є ознайомлення студентів з процесом розвитку камерно-інструментальних ансамблевих жанрів, з досвідом світових та українських композиторських шкіл, оволодіння навичками самостійного аналізу основних стильових рис в ансамблевих творах на різних етапах історичного розвитку жанру камерного ансамблю, формування вміння застосовувати знання особливостей того чи іншого стилю в виконавській та педагогічній роботі, та вести науково-практичну роботу в дослідженні історії ансамблевого виконавства та педагогіки.

Відповідно до цього **завданням** дисципліни «Історія камерного ансамблю» є:

- дослідження розвитку камерного ансамблю на різних історичних етапах;
- ознайомлення з основними художніми стилями та їх впливом на розвиток камерного ансамблю;
- оволодіння методикою аналізу камерно-інструментальних творів в їх історичній та стильовій парадигмі;
- надбання досвіду підготовки програм фестивалів, циклів концертів з метою висвітлення того чи іншого історичного стилю або монографічних концертів, присвячених камерно-інструментальній творчості окремого композитора;
- опанування основних принципів науково-методичної роботи в галузі історії камерного ансамблю

Все це безпосередньо пов'язане з реалізацією Закону України «Про освіту» та перспективними напрямками національної програми «Освіта – ХХІ століття».

«Історія камерного ансамблю» включає теоретичні заняття, що направлені на оволодіння **навичками** роботи з науково-дослідницькою літературою з питань історії камерного ансамблю, **вмінням** аналізувати камерно-інструментальні ансамблеві твори та віднести їх до того чи іншого історичного стилю, **знанням** основ науково-методичного дослідження специфіки історичного розвитку камерно-інструментальних ансамблевих жанрів.

Студент повинен **знати**:

- основні історичні художні стилі, в яких розвивались камерно-інструментальні ансамблеві жанри;
- бібліографію літератури, присвяченої історії камерного ансамблю;
- інструментальні склади камерних ансамблів в різних історичних епохах;
- історію камерно-ансамблевого інструментального виконавства та основні етапи розвитку ансамблевої педагогіки.

Студент повинен **вміти**:

- аналізувати камерно-інструментальні ансамблеві твори за їх історичною належністю до художнього стилю тої епохи, коли вони були створені;
- скласти перспективний план проведення фестивалю, циклу концертів або окремих концертів, присвячених камерно-інструментальним ансамблевим творам окремого історичного художнього стилю або стилю окремого композитора;
- визначити основні риси історичного художнього стилю у синтезі з індивідуальним стилем композитора в процесі вивчення того чи іншого ансамблевого твору.

У процесі вивчення курсу "Історія камерного ансамблю" студент повинен мати **навички** переконливої інтерпретації камерно-інструментальної ансамблевої музики у виконавстві, у роботі ансамблевих класів, у методико-педагогічній сфері та науково-пошуковій діяльності.

Навчальна дисципліна «Історія камерного ансамблю» є важливою для підготовки магістрів музичного мистецтва на базі кваліфікації «бакалавр» - виконавців та педагогів найвищого освітньо-кваліфікаційного рівня. Фахівець освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» повинен володіти знаннями історії розвитку композиторської, виконавської та педагогічної творчості в жанрах інструментального камерного ансамблю, що стане запорукою вирішення складних освітніх, психологічних та концептуальних задач розвитку сучасного ансамблевого виконавства та педагогіки. Це відповідає тенденціям розвитку європейської освіти та виконавської музичної практики, які висвітлюють тяжіння до об'єднання музикантів різних національних шкіл в ансамблевих колективах. Ця дисципліна є бажаною для підготовки виконавця та педагога ансамблевих дисциплін найвищого рівня кваліфікації, а також стане у нагоді при підготовці магістерської програми виступу по камерному ансамблю, який входить до переліку державних іспитів.

Вивчення дисципліни «Історія камерного ансамблю» передбачає акумулювання та розвиток у площині вирішення проблем оволодіння високою професійною ансамблевою майстерністю знань, умінь та навичок, отриманих в системі освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» у курсах історії світової музики, історії української музики, історії виконавства, методики викладання спеціального інструменту, аналізу музичних форм, поліфонії, основ музичної інтерпретації, у класах спеціального інструменту, фортепіанного дуету, концертмейстерської майстерності (спеціалізація «фортепіано»), квартету (спеціалізації «скрипка», «альт», «віолончель»), у заняттях педагогічною практикою.

Програмні компетентності

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК 2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК 3. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
- ЗК 4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
- ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК 7. Здатність до міжособистісної взаємодії

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціальності (СК):

- СК 1. Здатність створювати, реалізовувати і висловлювати свої власні художні концепції.
- СК 2. Усвідомлення процесів розвитку музичного мистецтва в історичному контексті у поєднанні з естетичними ідеями конкретного історичного періоду.
- СК 4. Здатність інтерпретувати художні образи у виконавській / композиторській / педагогічній діяльності.
- СК 5. Здатність збирати та аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її для теоретичної, виконавської, педагогічної інтерпретації.
- СК 7. Здатність аналізувати виконання музичних творів або оперних спектаклів, здійснювати порівняльний аналіз різних виконавських інтерпретацій, у тому числі з використанням можливостей радіо, телебачення, Інтернету.
- СК 8. Здатність взаємодіяти з аудиторією для донесення музичного/навчального матеріалу, вільно і впевнено репрезентувати свої ідеї (художню інтерпретацію) під час публічного виступу.

Програмні результати навчання

- ПРН 3. Визначати стильові і жанрові ознаки музичного твору та самостійно знаходити переконливі шляхи втілення музичного образу у виконавстві.
- ПРН 4. Професійно здійснювати аналіз музично-естетичних стилів та напрямків.
- ПРН 6. Володіти музично-аналітичними навичками жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору при створенні виконавських та педагогічних інтерпретацій.
- ПРН 7. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

ПЕРЕЛІК ТЕМ

Модуль 1. Камерно-інструментальна музика епохи Бароко та Класицизму.

Змістовий модуль 1.

Камерно-інструментальні ансамблеві жанри в творчості композиторів Італії, Франції, Англії, Німеччини XVII-XVIII століть. Особливості інструментальних складів ансамблів епохи барокко.

Тема 1. Камерний ансамбль в Європі часів Середньовіччя та Відродження. Епоха барокко в Англії.

Тема 2. Камерні ансамблі епохи барокко в Італії, Франції, Німеччині.

Тема 3. Камерні ансамблі в творчості І.С.Баха та його синів.

Змістовий модуль 2.

Камерно-інструментальні ансамблеві жанри в творчості Й.Гайдна, В.Моцарта, Л.Бетховена.

Тема 4. Камерно-ансамблеві твори Й.Гайдна.

Тема 5. Камерно-ансамблеві твори В.Моцарта.

Тема 6. Камерно-ансамблеві твори Л.Бетховена.

Тема 7. Формування основних жанрів камерно-інструментального ансамблю в епоху класицизму.

Модуль 2.

Европейская камерно-инструментальная музыка XIX столетия

Змістовий модуль 3

Камерно-інструментальні ансамблеві жанри XIX століття. Формування національних композиторських шкіл в епоху романтизму. Розвиток ансамблевого виконавства

Тема 8. Камерно-інструментальна творчість Я.Н.Гуммеля, Ф.Шуберта, К.М.Вебера, Ф.Мендельсона.

Тема 9. Камерно-інструментальна творчість Р.Шумана та Й.Брамса.

Тема 10. Камерно-інструментальна творчість Ф.Шопена, Б.Сметани, А.Дворжака, Е.Гріга..

Тема 11. Камерно-інструментальна творчість С.Франка, Г.Форе, Е. Шоссона, К.Сен - Санса, Р. Штрауса.

Змістовий модуль 4

Камерно-інструментальна творчість імпрессионістів, та композиторські школи XX століття в камерно-інструментальних ансамблевих жанрах.

Тема 12. Камерно-інструментальна творчість К.Дебюссі та М.Равеля.

Тема 13. Камерно-інструментальна творчість П.Хіндемита, Ф.Пуленка, Д.Мийо, А.Онеггера, О.Мессіана, А.П'яццолі.

Змістовий модуль 5

Камерно-інструментальна ансамблева творчість українських композиторів та видатних ансамблевих виконавців

Тема 14. Камерно-інструментальні ансамблеві жанри в творчості українських композиторів від Д.Бортнянського до Б. Лятошинського.

Тема 15. Камерно-ансамблева творчість українських композиторів другої половини XX початку XXI століття.

ФОРМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Лекції, семінарські заняття, самостійна робота, доповіді з презентацією, підготовка письмових рефератів, участь у науково-практичних конференціях, контрольні заходи (модульний контроль, залік).

НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються у відповідну групу MOODLE.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Підсумковими формами контролю з дисципліни «Історія камерного ансамблю» освітнього ступеня «Магістр» є диференційований залік у 2 семестрі. При проведенні заліку передбачаються відповіді в усній формі на питання білета, у структурі якого відтворено основні форми теоретичної і практичної роботи.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

п/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Відвідування лекцій та семінарів	20
2.	Модульний контроль	60 (4×15)
3.	Залік	20

4.	Всього	100
----	--------	-----

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТА

(90-100: А). - студент володіє на відмінному рівні глибокими і міцними знаннями історії камерного ансамблю, вміє аналізувати ансамблеві твори різних епох та стилів, може вирішувати складні творчі завдання.

(82-89: В). - студент на доброму рівні володіє знаннями історії камерного ансамблю, добре знає основи аналізу ансамблевих творів різних епох та стилів,

(74-81: С) - студент має певні навички підготовки доповідей з питань історії камерного ансамблю.

(64-73: D). - студент в цілому розуміє особливості формування камерно-інструментальних ансамблевих жанрів в різні історичні епохи, володіє характеристикою основних художніх стилів в камерному ансамблі

(60-63: E). - студент допускає помилки у визначенні історичного існування ансамблевих творів як у конкретній історичній дійсності, так і в творчості композитора.

(35-59: Fx). - студент погано знає історію камерного ансамблю, не володіє знаннями літератури, присвяченій історії камерного ансамблю, не може охарактеризувати основні художні стилі, в яких розвивались камерно-інструментальні ансамблеві жанри.

(1-34: F) - Студент не володіє необхідними знаннями і неспроможний екстраполювати проблематику курсу на матеріал власної магістерської роботи.

ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ (ЗА ПОТРЕБИ)

За потреби навчальна дисципліна може викладатися англійською мовою. За бажанням студентів допускається вивчення матеріалу за допомогою англійських онлайн-курсів за тематикою, яка відповідає тематиці конкретних занять.

ПОЗААУДИТОРНІ ЗАНЯТТЯ

Передбачається у межах вивчення навчальної дисципліни участь студентів у міжнародних та вітчизняних конференціях, круглих столах, тематичних концертах тощо.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Арсенічева Т.О. Соната для віолончелі і фортепіано В. Косенка та проблема традицій і новацій у виконавському тлумаченні твору.// Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського: Вип. 87, К., 2010. С. 29-41.
2. Арсенічева Т.О. Стилістичні параметри камерно-інструментальної творчості Юрія Іщенка.// Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського: Вип. 91. – Київ, 2010. С.168-177. С.26-33.
3. Арсенічева Т.О. Стильовий аспект камерно-інструментальної творчості Є. Станковича на прикладі тріо № 3 «Епілоги» //Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського: Вип.. 77. – Київ, 2008.
4. Базіна Н.Ю. Українська скрипкова соната 20-30 років XX століття.// Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського: Вип. 67. К., 2008. С.307-319.
5. Базіна Н.Ю. Оновлення музичної мови української скрипкової сонати у XX столітті.// Науковий вісник ім. П.І. Чайковського: Вип. 82. К., 2009. С. 103-110.

6. Базіна Н.Ю. Українська скрипкова соната у XX столітті (до проблеми оновлення музичної мови). Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського: Вип. 87. – К., 2010. С.41-53.
7. Басалаєва Є. Стилістично-тембральний плюралізм фортепіано в камерно-інструментальній творчості українських композиторів покоління 1960-х років: автореферат дис.. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтв.: спец. 17.00.03 «Музичне мистецтво». – О., 2012. – 20 с..
8. Басалаєва Є. Камерно-інструментальні ансамблі з фортепіано в музиці XX сторіччя і творчість українських композиторів генерації 1960-х років.// Науковий вісник НМАУ ім. П.І.Чайковського: Вип. 82. К, 2009. С. 218-227.
9. Берегова О. Стильові тенденції в камерній музиці українських композиторів 80-90-х років XX сторіччя: ситуація постмодерну.//Українське музикознавство: Вип.29. – К.:НМАУ ім. П.І.Чайковського, 2000. – С.103-108.
10. Боровик М. Сучасність в інструментальному ансамблі. // Проблеми української радянської музики. Статті. – Вип. 2. – К. ; Музична Україна, 1969. – С. 168-207.
11. Боровик М. Український радянський камерно-інструментальний ансамбль . К. : Музична Україна, 1978. – 102 с.
12. Ващук О.М. Постать Ф.Якименка: нотатки творчої біографії// Київське музикознавство. Вип. 13. К., 2004. С.137-145.
13. Волкова Л. В. Українське фортепіанне тріо: питання виникнення, еволюції жанру, новітніх технологій, виконавства. Навчальний посібник. – Донецьк, 2013 – 98 с.
14. Гришко-Ратьковська Л.О. В.С. Косенко – професор Київської державної консерваторії імені П.І. Чайковського//Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського: Вип.87. - Київ, 2010. С. 236-249.
15. Жукова О.А. Жанрова специфіка камерно-ансамблевих творів Ф. Пуленка і роль у них фортепіанної партії. //Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського: Вип.82, - Київ, 2009. С. 247-253.
16. Жукова О.А. Фортепіанна партія у творах Ф. Пуленка для камерного ансамблю //Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського: Вип.87. - ,Київ. – 2010. С.75-82.
17. Жукова О.А. Appoggiatura як елемент музичної тканини: частина мелодії чи прикраса? Виконавський аспект.// Українське музикознавство. Збірка статей. Вип.45. К., 2019. С. 7-18.
18. Зав'ялова О. К. Віолончель у камерно-ансамблевій культурі України: Монографія. – К.: ІМФЄ ім. М.Т. Рильського НАМ України, 2009. – 256 с.
19. Зима Л. В. Жанр фортепіанного квінтету як історико-стильовий феномен: типологічний аспект. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеню кандидата мистецтвознавства. – Одеса, 2014. – 17с.
20. Камерний ансамбль. Програма та методичні рекомендації для музичних вузів. // Укладачі Царевич І. С., Боровик І. Б., Гришко-Ратьковська Л.О. – К.: Центрмузінформ, 1996, - 28с.
21. Камерно-інструментальний ансамбль: історія, теорія, практика: наук. зб.: серія: Виконавське мистецтво/ ЛНМА ім. М. В. Лисенка. – Львів: «Сполом», 2011. – вип..25. – 420 с.
22. Камерно-інструментальний ансамбль: історія, теорія, практика: наук. зб.: серія: Виконавське мистецтво/ ЛНМА ім. М. В. Лисенка. – Львів: «Сполом», 2013. – вип..31. – 340 с.
23. Молчанова Т.О. З історії ансамблевого музикування: монографія. - Львів: «СПОЛОМ», 2005. – 160 с.
24. Моргунова Т. Вивчення української камерно-інструментальної музики у навчальному закладі.// Проблеми музичної освіти. Збірник наукових праць./ Київ, 2003. – С.162-171.

25. Моргунова Т.Л. Камерна музика П. Хіндеміта у контексті художніх пошуків першої половини ХХ століття.// Теоретичні та практичні питання культурології. Зб. Наук. Ст.. Вип.ІІІ. – Запоріжжя., 2000 – С. 51-60.
26. Повзун Л.І. Історія камерних інструментальних ансамблевих жанрів: навчальний посібник до курсу «Методика викладання камерного ансамблю»/ Л.І. Повзун – Одеса: Астропринт, 2013. – 208 с.
27. Проблеми камерно-ансамблевого виконавства. Науковий вісник НМАУ ім. П.І.Чайковського. Ред. Басалаєва Є.О., Арсеничева Т.О. Вип. 87.–Київ, 2010.– 271 с.
28. Прохорчук М. Порівняльний аналіз виконавських інтерпретацій сонати Клода Дебюссі для скрипки та фортепіано. // Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського: Вип. 87. – К., 2010. С. 83-92.
29. Середенко А.М. К. Шимановський. Соната g-moll. Українське музикознавство: науково-методичний збірник. – Вип.29. – Київ, 2000. С. 227-236.
30. Середенко А.М. Естетичні і стильові тенденції розвитку фортепіанного камерно-інструментального ансамблю в період Великої Вітчизняної війни. Київське музикознавство: Збірник наукових статей – Вип. 30 – Київ, 2009. С.242-252.
31. Сульдїна С.Ю. Деякі проблеми музичної інтерпретації сонати № 9 для скрипки та фортепіано Л. ван Бетховена. // Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського: Вип.87 -Київ, 2010. С.116-136.
32. Суворовська Г.Л. Еволюція жанра в українській камерно-інструментальній музиці // Українське музикознавство: Респуб. міжвідом. наук.-метод. зб. - Вип. 26. – К.: АН України, 1991. – С. 146-154.
33. Харитонов Б. Значення інструментального ансамблю в розвитку музиканта-виконавця // Музика. – 1973, №2 – С. 29.
34. Харнонкурт Н. Музика як мова звуків / Н.Харнонкурт. - Суми, «Собор» 2002 .– 181 с.
35. Царевич І.С. Післямова. З історії кафедри камерного ансамблю Національної музичної академії України ім. П.І. Чайковського.// Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського: Вип. 87. К., 2010. С. 249-268.